

9. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 1.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt egész évre 12 frt fél évre ... 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre ... 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt fél évre ... 3 • Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

ÚJ NYARALÓ-TELEPEK HAZÁNKBAN.

— Diósgyőr-Hámor völgye és vidéke. —

A diósgyőri völgyet maga a természet is mintha csak a nyári üdülést kereső közönség számára teremtette volna, s egyáltalán nem lehet esodálni, hogy, mikor a földmivelésügyi miniszter természeti szépségekben gazdag oly helyeket keresett, melyek a most inkább külföldi szép vidékeken nyaraló hazai közönséget magukhoz vonzzák s a fővároshoz közeli fekvés és könnyű közlekedés tekintetében is elsőbbséget érdemelnek a külországiak fölött: legelőször is a diósgyőri völgyre hívták föl figyelmét.

Gróf Bethlen András földmivelési miniszter,

a mint meggyőződött, hogy eszméje: a haza területén nagy számmal található kies vidékek legszebbjein a külföldiekhez hasonló nyaralótelepeket alapítani, a közhangulatban mily általános helyeslésre talál: gróf Keglevich Bélát bízta meg, hogy az országot utazza be s a mondott célra leginkább alkalmas vidékeket jelölje meg. Keglevich gróf eljárt e tiszteben s első sorban a diósgyőri vagy hámori völgyet, másodsorban a lipótvölgyi vadregényes Lubohnát jelölte meg ilyenekül, jelentést nyujtván be a miniszterhez, mely a nyaraló-telep alakításainak módozataira számos gyakorlati tájékozást is tartalmaz, az illető helyek természeti, közlekedési, telek- és egyéb árviszonyainak ismertetésén kívül.

A diósgyőr-hámori völgyre vonatkozó jelentéséből átveszszük a következő részeket:

«Borsodmegye területén kezdettem meg hivatalos működésemet. Szept. hó 9-én Miskolcra az ott megtartott megyei közgyűlés alkalmából nemcsak a miskolciakkal, de a vidékről bejött megyei urakkal is kedvező alkalom kínálkozott eszmecserére, s a nyaraló-telep ügyének megvitatására. Az eszme általánosan kedvezőleg fogadtatott, s az irányadó körben hallottak után bátran föltehető, hogy úgy a miskolci, mint a megyei vidéki közönség számos tagja hajlandó lesz ott a hámori völgyön telket venni.

«A természeti szépségben gazdag diósgyőri uradalom legbájosabb pontja a Hámori-völgy. Nyári telepeken üdülést kereső városiak most is gyakran felkeresik azt és a hasonló nevű Hámor

Váncza Emma fényképe után rajzolta Hány Gyula.

A DIÓSGYŐRI VÁR ROMJAI.

telepes községet, mely 300 méter magasságban fekszik a tenger színe felett, és 12 kilométer távolságban a miskolci vasútállomástól. E két végpont közt Miskolcra jövet előbb a nagyszerű állami vasgyár-telepet, odább pedig *Diósgyőr* városkát mintegy két kilométerrel elhagyva, veszi kezdetét, megkapó részletekkel, a szóban forgó kies völgy. Kelet-nyugati irányban oly szűken vonul fölfelé, hogy majdnem zártnak mondható, mert csak is ott szélesedik ki némileg, a hol a község apró munkásházaival kezdetét veszi. A felette elterülő tónál *Garadna* nevet vesz fel, irányát azonban megtartja, egész fel a *Felső-Hámor* nevű községig, míg az úgy nevezett Szinva patak völgye, az előbbivel összefüggő *Alsó-Hámor* községnél derékszögben egyesül vele.

«E bükkesekkel borított, helyenként regényes sziklacsoportokkal tarkított, gazdag zöld lombosított *Hámorvölgy* minden komorságtól ment, kellemes és szórakoztató tájkép; legérdekesebbé válik azonban ott, a hol a tó tűnik elő és sima zöldes tükrével bájolja el a szemlélőt. A múlt században a völgyön keresztül húzott gáttal mesterségesen állítottatott elő, s felfogta a *Garadna* és *Szinva* patak tápláló vizét. A tó kiterjedése 20 katasztr. hold, hossza 1 kilométer, legszélesebb átmérete 120 méter, legkeskenyebb átmérete 5 méter; mélysége jelenleg igen sekély, de lehetne 6 méteren felüli is. Pisztrángjáról is nevezetes, noha annak minősége szenved a jelenlegi vízhiány miatt. A ki e tavon csónakázott, halászott, vagy a rája hajló árnyas bükkök alatt megjelent, feledhetetlen emlékekkel távozott e tavi tájról, mely az egész vidéknek fővonzóerejét teszi. Hogy azonban ott valóságos nyári üdülőhely keletkezhesse, szükséges, hogy az ily természet-adta kincs, mint e tó, észszerű gondozásban részesüljön, vize oly bőségben legyen, hogy benne fürödni, jó halat tenyészteni, tükrén csónakázni lehessen. Jelenleg azonban azt tapasztaltam, hogy a győri vasgyár használja fel a vizet gyári szükségletére, s ohajtandó lenne erre nézve mind a két célnak elegettevő intézkedést léptetni életbe. A létesítendő telep érdekében biztosítani kellene e természeti szépséget. A gyárral szerződésileg ki kellene egyezni oly formán, hogy a gyár a fentebbi cölökre szükséges vízmennyiség fentartására köteleztessék, csak annyi vizet legyen szabad vezetnie, a mennyi az egyezményben megállapított vízmennyiségnél nem szállítja alább a tó tükrét.

«Egyéb szépségben is bővelkedik e vidék s a legszebb tájakon, kevés előállítási költséggel, árnyas gyalog ösvények létesíthetők, a völgy mindkét oldalán fel a magasabb tetőkig. A Bükk-hegységben a kies árnyas völgyet és a széles e hazában párját ritkító messzilátót, egyaránt fel lehet találni.

«A Hámori-völgy éghajlata szelid, tava és patakjai hűs, de nem nedves légáramlatot tartanak fenn, hőmérséklete egyenletes, előnyös fekvése, természeti szépségben gazdag vidéke, egészséges légköre, s azon előnye, hogy a fővárosból Miskolcra át — ehhez alig $\frac{3}{4}$ órányira — öt óra alatt elérhető: mind oly feltételek, a melyek összefüggésben arra, hogy a völgy legelőnyösebben kínálkozzék nyári üdülő telepnek.

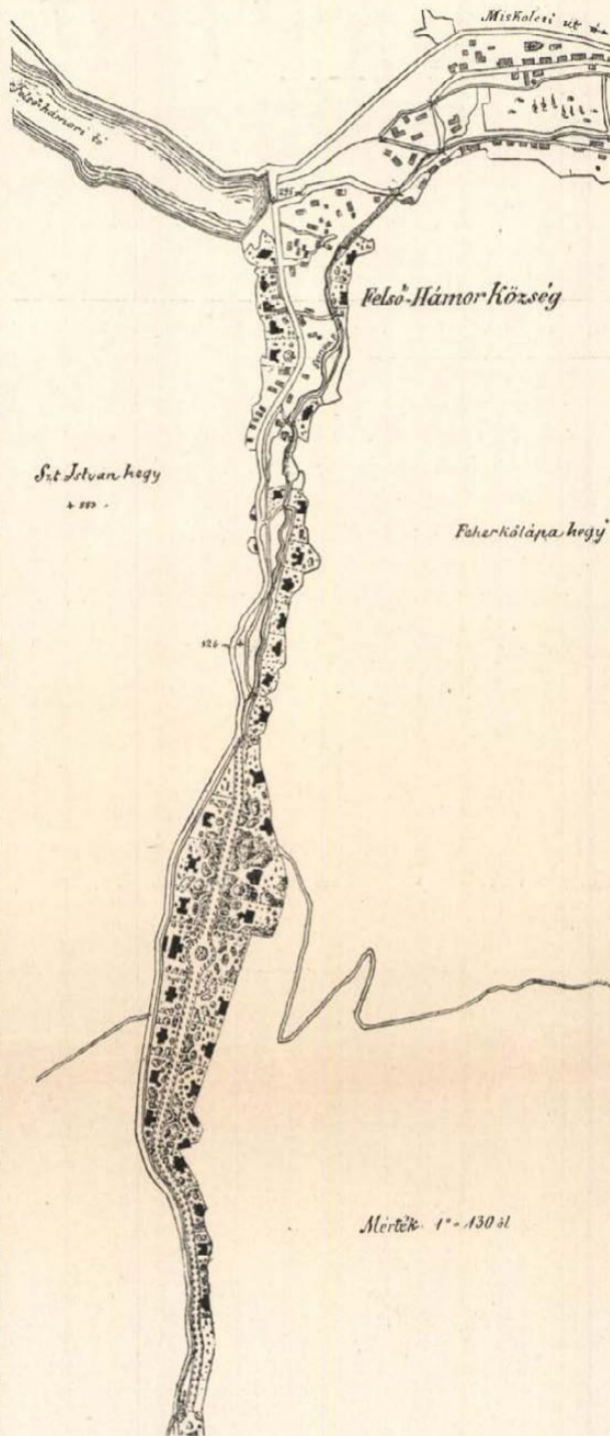
«Tekintettel arra, hogy nemcsak miskolciak, de vidékiek is rendszeren látogatják nyáron át a Hámori-völgyet és szívesen töltenének el ott napokat, sőt heteket, ha a számba nem vehető gyér bérházakban lakást kaphatnának, étkezések pedig nem csupán a magukkal hozott tarisznya tartalmára szorítkoznának, — mindenekelőtt gondoskodni kellene arról, hogy addig is, míg a telek-eladások folytán a magánvállalkozás fog e bajokon segíteni, egy egyszerű, de tisztességes szálló létesíttessék azok számára, a kik a természet szépségeit fel keresik és meg is találják, de nem találnak sem tiszta ágyat, sem tűrhető ebédet, vagyis egyáltalában semmiféle hajlékot és ellátást nem kaphatnak. Míg ezen segítve nem lesz, a nagy, — jelesen a fővárosi, — közönségre nem lehet számítani. Pedig mindazok, a kik eddig ott jártak, örömmel fognának oda visszalátogatni, ha a nyilvánosság útján megtudják, hogy most már lesz hol megszállani, s napokig és hetekig ellehetnek kedvenc kirándulási helyükön.

«A megszállóval egyidejűleg berendezendő *hidegvíz-gyógyfürdő* létesítése is fölötte ajánlatos volna, s nagyobb nehézséggel nem is jár ott, a hol tó és patak, telek, — de még épület is bőven van.

«A mi a villatellek kijelölését illeti, nehéz a választás, annyi szebbnél-szebb pont kínálkozik erre a Hámor-völgyben. Ohajtandó, hogy lehetőleg mielőbb kitérjessenek a helyek, s a közönség tudomására hozzák: mily feltételek alatt vásárolhatnák ott telket, a kiknek építeni kedvük van.»

Gr. Bethlen András földművelésügyi miniszter gr. Keglevich Béla előterjesztésének több pontjára nézve már döntött is, így jelesen a villatellek kiválasztására nézve is, s a mellékelt térkép már villatellekre fölöstve tünteti föl a hámori völgyet.

Magának a völgynek és vidékének tájképi és helyrajzi leírását a következőkben közöljük:

A Hámori-völgy felső része, a kijelölt nyaraló-telekekkel.

A Bükk-hegység, mely az éjszaki Kárpátok csoportjához tartozó Tátra és Beszkid hatalmas hegytöveinek végső kiágazása, Borsodmegye északnyugati részén emelkedik, délkeleti lábával az Alföld szélére támaszkodva. E hegységnek éjszaki részében van a *diósgyőr-hámori völgy*, hová a közlekedés részben megyei, részben pedig az erdő-kincstár által épített, jó karban tartott úton történik.

Ugy a megyei, mint az erdei kezelési főútszakaszon oly szelid az emelkedés, hogy a fel- és lefelé való közlekedés hintóval is ügetve lehetséges. A pályaudvaron számos bérkocsi áll az utazók rendelkezésére s 3—4 frt fuvarbérért készséggel vállalkoznak a szállításra.

A Hámori-völgybe vezető út Miskolc városán vonul át és a széles Szinva patak völgyében halad tovább. E völgynek jobb oldalán a miskolci és diósgyőri szántóföldek terülnek el, háttérben terjedelmes szőlőhegyekkel; míg baloldaltól a kincstár világhírű vas- és acélgvárának egész helységet tevő épületei és csinos munkás-lakásai vonják magukra a figyelmet.

A félóránnyival távolabb fekvő *Diósgyőr* városka csinos házai fölött megkapó komorsággal emelkednek ki a már régóta romladozó vár tornyai. E vár szomszédságában jó berendezésű meleg fürdő van, melyet a környékbeliek köszvényes bajok orvoslására igen hasznosnak tartanak és sűrűn látogatnak. Nem érdektelen ritkaság a vár mellett egy óriás mogyorófa, mely tölgynek is beillenek. Diósgyőrön túl fölfelé megszükül a völgy, míg Alsó-Hámornál vadregényes szorossá alakul. Ezen túl katlan-alakba megy át, mely alakját megtartja egészen a hámori gátig. Az ember itt a szepesi avagy lipői Kárpátok meredek bérceinek sziklavölgyeibe képzelettel magát.

A múlt század második felében épített erős kőgát mintegy 300 méter tengerszín feletti magasságban fekvő pontjánál kezdődik a Szinva patak felső völgye, melynek kristálytisza vize több szép zuhatagot alkotva zuhan le a hámori házak közé. A völgy aljától a patak mindkét oldalán mintegy másfél kilométernyi szélességű szép rétek vannak, melyeket beláthatatlan meszesességig bükkfaerdők szegélyeznek. A bükkös és helyenkint tölgyes erdőkből alkotott lomboskorú képezi azon áthatatlan természetes védőfalat, mely egyrészt a zord éjszaki és nyugati szelek ellen védelmezi a völgyet, másrészt pedig annak levegőjét a tikkasztó nyári melegek alatt kellemesen mérsékli és a legnagyobb forróságok alatt is üdítő erdei illatot és a százados bükkfák és ezeréves mohlepte szirtek alatt kétszeresen jóleső árnyékot nyújt.

Diósgyőr-Hámor völgye, melyet a nép *Szinva-völgynek* nevez, sajátos éghajlatú; mert míg az alig öt kilométernyire fekvő Diósgyőr község körül a legjobb bor terem, Hámorban a szőlő csak a házfalak déli oldalain, tehát védett helyeken tenyészik, s ott is nagy ritkán érik meg. Még feltűnőbbek a klimatikus eltérések Hámor és a mintegy 10 kilométernyire fekvő Ómassa község közt, a hol a zord égálynak jellemző növényzete, a fekete afonya, buján tenyészik. — Ezen klimatikus ellentétekből mannyarázható ki a Szinva felső völgyének mérsékelt és friss levegője, melynek rendkívüli hatását főképen akkor érzi az ember, ha nyáron Miskolcra, vagy Diósgyőrre tikkasztó gőzköréből menekülve, a hámori szorosig jutott. A természetnek ezen áldását ismeri Miskolc és vidékének közönsége, a mi abból látszik, hogy egy része Hámor községben nyaral, részben saját nyaralókban, részben pedig bérelt falusi házikókban.

A Hámori-völgy úgy az ott nyaraló közönségnek, mint a turistának számos szórakozási és kirándulási helyet nyújt. Első helyen említendő a Hámori-tó, — a környék népies nyelvén *Taj*, — mely mintegy 20 kat. hold kiterjedésű és 1 millió 200,000 köbméternél nagyobb vízmennyiséget foglal magában. Ez kétségtelenül hazánk legfestőbb pontjainak egyike. A tó tiszta vizében sok a pisztráng és csik s a környező facsoportok galyaitól fedett sziklacsoportok üregeiben nagy mennyiségben tartózkodik a rák.

Érdekes a tó-gát alatt levő cseppkőbarlang, mely, habár csak miniatűrje a bélai és aggteleki hasonló képződésű barlangoknak, de a cseppkőveinek szépségével nem áll azok mögött. A Taj vizének fölőslégét a tó-gát közepén nyíló boltozatos zsilip eresztli le a Szinva patakba.

Említést érdemel a *Hámor* községben levő, kisebb berendezésű hajlított butorgyár is, melynél az a nevezetes, hogy maguk a tulajdonos testvérek, mint egyszerű mesteremberek, terveztek és készítették sajátkezűleg az összes gépezetet s maguk készítik jó hírnévnek és kelendőségnek örvendő gyártmányaikat, melyek között érdekes különösségül említhetők az egy darab fából hajlított keréktalpak. Ez érdekes, de kisgyári gyár mellett szintén látogatott meleg fürdő van, melyet a környékbeliek épen olyan hasznosnak tartanak, mint a diósgyőrit.

Hámortól egy félóránnyira fekszik a mai rendszer szerint épített és berendezett, országghírű diósgyőri papirgyár s ettől egy negyedóránnyira ismét egy nagy téglagyár.

Igen tanulságos kirándulás esik továbbá a diósgyőri vas- és acélgvárba, melynek fojtott, szénrel telt és még száz mesterséges kemenczével izzasztott levegője kissé kellemetlen ugyan, de bőven lesz kárpótolva a látogató a laikusra nézve is nagyon érdekes látnivalókkal. Gyönyörű a gyártelep este, villamvilágítás mellett, szemkápráztató képet nyújt ilyenkor különösen a

Bessemer-aczél gyár. A vasgyárat a parasznyi völgyben fekvő kőszénbányákkal egy keskeny vágányú bányavasút köti össze, melyen igen érdekes utazás tehető, több kilométernyi hosszú alagúton át, a kőszéntelep központjáig, a «Baross-akná»-ig.

A Bükk-hegység területének körülbelül fele része, 40,000 holdat meghaladó nagyságban, a kincstár tulajdona. Az erdők hajdan a Paulinus-szerzet birtokában voltak és a szent atyák legelrejtettebb tartózkodási helye volt a most már csak érdekes romokban fennálló s Hámortól mintegy 10 kilométernyire fekvő *Szentlélek* zárdahely, melynek szép templomát, kertjét, malomgátját és halastavát az idő vas foga szétdulta már akkor, midőn II. József császár ezen erdei magány idylli rejtekéből világnak üzte a barátokat. A titokzatos múltból regélő ezen romoktól egy félórás gyaloglás után elérhető az úgynevezett *Odvaskő*, melyről Borsodmegye felső részére a legszebb kilátás nyílik.

Szép turistai kirándulás *Fehérkőlapa* és a Bányabükk árnyékos útján a 17—18 fok természetes meleg vizű, kies fekvésű *diósgyőri*, s innen Óhuta, Veresbércz és Poklos nevű erdőkön keresztül a 25—30 fok meleg vizű s szintén festői szépségű *görömböly-tapolcai fürdőre*. Ezen 3—4 órai séta a természet nyújtotta változatos látványosságokon felül a fürdővendéglő jó konyhájával lesz jutalmazva, honnan azután a kiránduló az elég sűrűn közlekedő társaságcsin is megteheti visszafelé az utat. Egyik érdekes kirándulási pont továbbá a diósgyőri fürdő tözsomszédságában álló *várrom* is, mely Róbert Károly idejében épült és a magyar királynéknak, különösen Mátyás király nejének — Beatrixnak — volt kedvencz tartózkodási helye.

Hámortól mintegy háromnegyed óra járásnyira s a diósgyőr-hámori úttól mintegy 600 lépésnyire fekszik a *Forrás* nevű árnyas völgynek felső pontja, a *Királykút*, kitünő forrásvizével. Ez a hely kies fekvésénél fogva a miskolcziak nyári mulatóhelyeül szolgál. E mulatóhelytől alig 2—3 puskalövésnyire van a *Kecske-lyuknak* nevezett barlang, számtalan denevér-

magányos helyen megkivánható módon — kielégítést nyerhet.

E kies völgyet számosan keresték föl és örökítették meg irataikban költőink közül. *Petőfi Sándor* utirajzaiban így ír róla:

«Diósgyőr vidékét már oly rég s oly sokszor halottam magasztalni, s még nem láttam. Sokat vártam, de még többet találtam. Oh ez bájos völgy, alig félóránnyira Miskolcztól. A völgy elején fekszik Diósgyőr, s benne nagy Lajos király leányának, Máriának kastélya. Most már csak rom, természetesen. Négy tornya áll még, az is csak félig, csonkán. Ha lakhelyéről megítélhetjük lelkét, a királyi hölgy költői lélek volt, s azért tisztelet emlékének. Diósgyőrön túl, hol a hámor van, egyre szűkebb lesz a völgy s végre egészen kősziklák közé szorul, meredek, vad kősziklák közé, s az ut fölfelé tart kanyargósan a Szinva partján, mely számos zuhatagot képez, fönn pedig a hegyen tóba gyűl, melynek vize sötétzöld, mintegy tükre az őt környező bérczek erdejének. Az ember azt gondolja, hogy legalább is Helvéziában van, Helvézia valamelyik szebb vidékén. S hogy semmi ne hiányozzék, a természet barlangot is helyezett e völgybe, még pedig csepegő barlangot. Az igaz, hogy Aggtelekhez képest semmi, de minthogy ebbe nem fákllyakkal, hanem csak gyertyákkal járnak, az aggtelekinél sokkal tisztább, fényesebb s ez pótolja némileg a nagyszerűséget. Egész délután itt mulattunk, késő este értünk haza, én különösen elfáradva a kéjtől. Akár hiszed, barátom, akár nem, de engem is jobban megvisel a lelki élvezet, mint a testi fáradtság. Talán ezért is irtam le ily bágyadtan e szép napomat. Közeledik az éjfé, karján hozza gyermekét, az álmot, s ez felém nyújtja kezét, hogy kezemből kivegye a tollat. Jó éjszakát.»

Újabb időben gyakran keresi föl Gyulai Pál; Lévy József pedig minden nyarának itt tölti egy részét. A völgy szépségei által bennök kelte hangulat szépen tükröződik vissza következő költeményeikben:

AZ ERDEI LAK.

Kies völgybe, a Bükk tövén,
Egy kis lakban tanyázom én;
Mohos sziklák, erdők védik,
Bár lakhatnám itt mindétig!

Csendes hely, csak a patak zúg,
Erdőn csak a vadgalamb bűg.
Reggel ébreszt, este ringat,
Világ zaja ide nem hat.

Oh ne is! Volt benne részem,
Kifáradtam már egészen,
Úgy szeretnék megpihenni,
Egyedül magamé lenni.

Sebeim, mint itt a fának,
Lassanként begyógyulnának,
Derülnek a napsugárral,
Dallanék vidám madárral.

Hiú ábránd!... erdős kis lak.
Alig jöttem s már itt hagylak!
Sors ellen küzdök hiába,
Mennem kell világ zajába.

Gyulai Pál.

A HÁMORI VÖLGYBEN.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Anquilus videt...

Horatius.

Ez a zugocska, hol most
Az én időm telik,
Nekem való hely, ámbár
Költők nem hírlelik.

Nem a szabini völgy, nem!
Annyit nem érdemel;
De ám nem is Horác az.
Ki róla énekel.

Erdős hegyek csoportja
Ölelte ezt körül,
Alant a völgy, miként egy
Zöld szőnyeg, úgy terül.

Kristály-patak közepén
Zúgatja hús vizét,
S haragjában fehérítő
Fátyollá tépi szét.

És a mint megtüremlik,
A hol mintegy pihen,
Pettyes pisztráng czikázva
Sikamlik mélyiben.

A bérczek lába tartja
Nebány viskó falát,
Nyugodt fészket lel abban
Egy-egy szegény család.

Dús volta, gazdasága
Édes kevésre mén:
Egy-két áldott gyümölcsfa,
S a dúsnak: egy tehén.

Az udvarral határos
A bükkös rengeteg
S hozzánk lakói gyakran
El-eltekinenek.

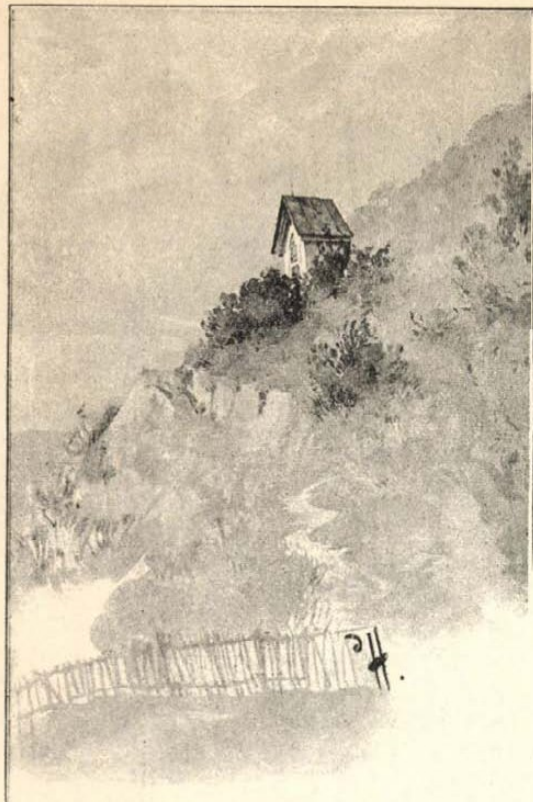
A talpalattnyi kertet
Vad emse túrja fel,
A csirkét a pitvarból
Ölyű ragadja el.

És vámot szedni éjjel
Rőt róka sort veszen
S félénk őz oltja szomját
Lent a patakvizen.

Csendes, szerény világ ez
S talán vad egy kicsit,
De énnekem pihenni
Oly kedves mégis itt!

A hol mindent feledve
Egy-két pillantatig,
A múzsa s a szegénység
Boldog frigyben lakik.

Lévy József.

SZENTKÉPES FÜLKE A HEGYOLDALBAN.

nek lakása. Az e fajtabeli nagyszámú lakóról tanuskodik a barlang alján lévő vastag guáno-réteg.

Nem kevésbé érdekesek a *Bükk* szélét környező cserépi, sályi, leányvári, dédesi, mályinkái, vadnai, galgóczi és gerennai romok is, melyek az egykor hírhedt rablóvárak maradványai.

Végül pedig meg kell emlékeznünk az 5—600 méterre a tengerszín felett, Hámortól egy órányira fekvő hollósi fenyves-ültetvényről is, mely mintegy 200 hold kiterjedésű, s arról nevezetes, hogy benne a reggeli és esti hőeltérések korántsem oly nagyok, mint más, zord vidékű fenyvesekben; épen a jó kocsit mellett fekszik a hollósi erdőri lak, a hol a fáradt pihenőt, az eső ellen menekülő helyet és még az éhező is, — ily

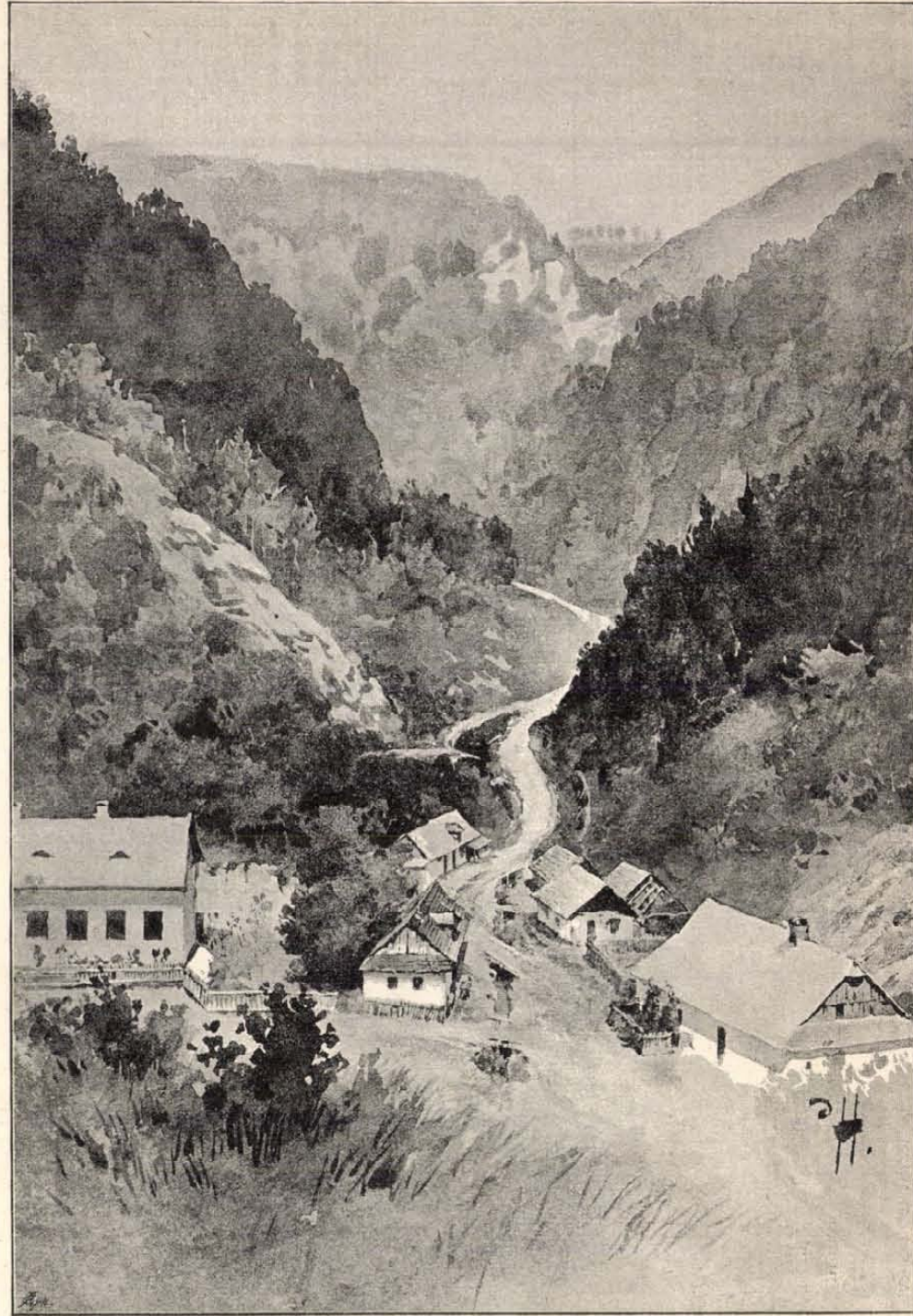
PIHENŐ AZ ERDŐBEN.

PÉTER ÉS PÁL.

Vig beszély a magyar gentry életéből.

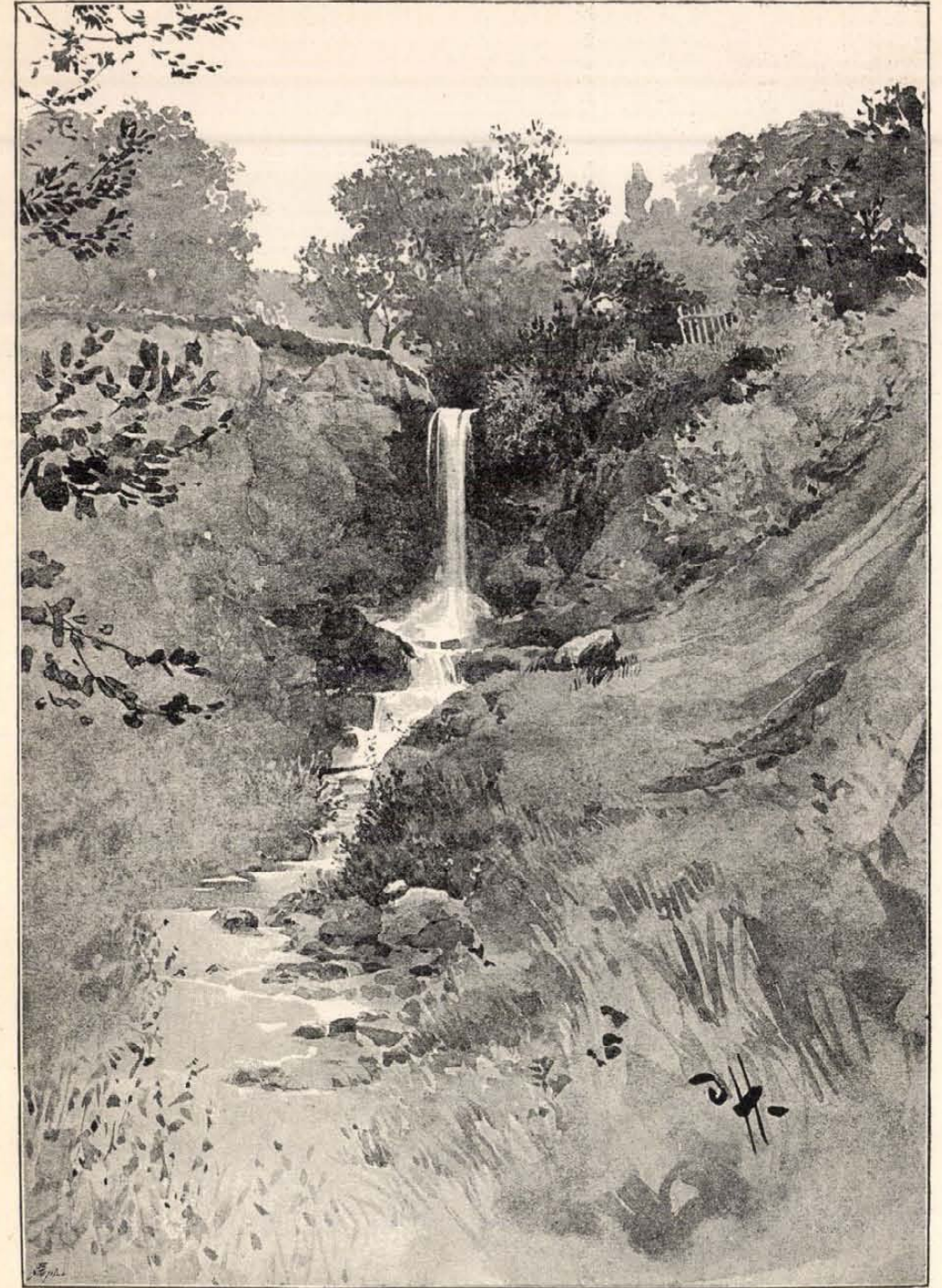
Irta: Kacziány Géza.

Péter úr egy alföldi nagy város polgármestere volt, Pál úr pedig testi-lelki barátja Péter úrnak. Az említett város passzív ellenállási harczának, melyet a nemzet a Schmerling-kormányzat ellen folytatott, a két jó úr volt vezére. Midőn pedig 1865-ben a kiegyezés létesítésére okvetlenül szükséges országgyűlés összehivatott, Pál úr, jó barátja: Péter úr ösztönzésére képviselőjelöltül lépett föl s 1400 szavazattal Boros

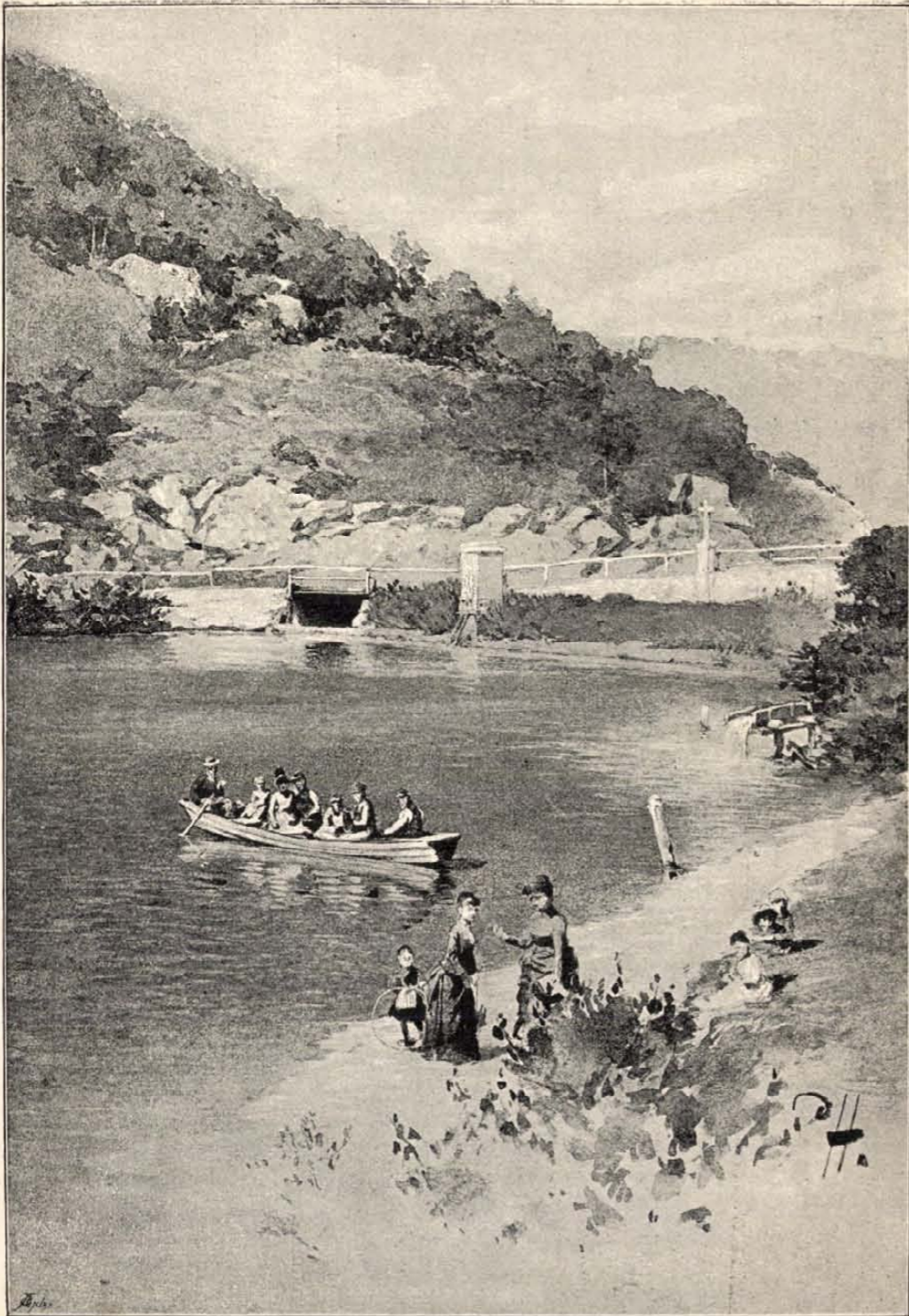
HÁMOR FALU EGY RÉSZLETE.

Vánca Emma és Fischer Samu fényképei felhasználásával rajzolta Hány Gyula.

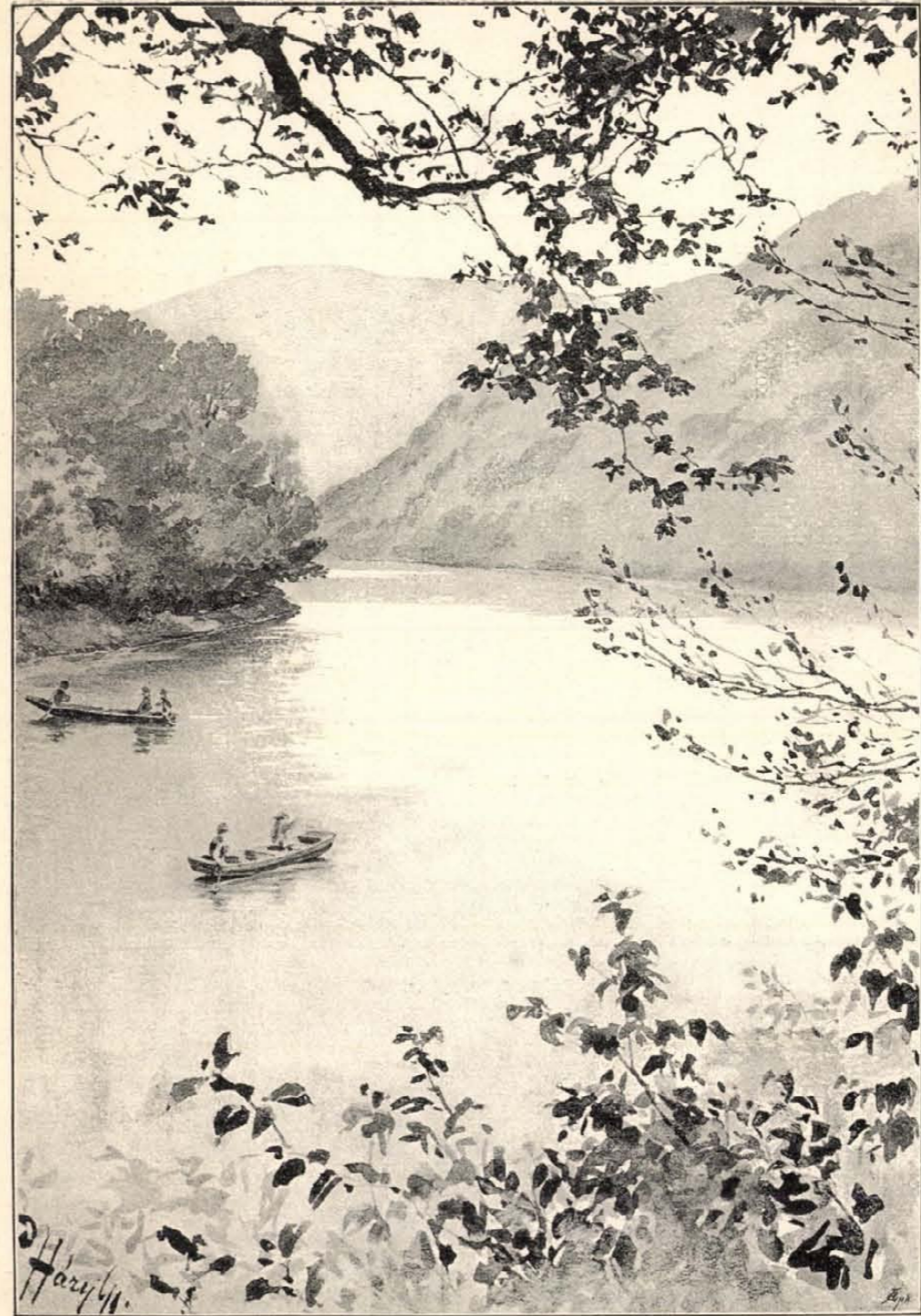
A SZINVA EGYIK ESÉSE.

A DIÓSGYÖR-HÁMORI VÖLGYBŐL.

A TAJ (A HÁMORI-TÓ) A GÁTTAL.

Vánca Emma és Fischer Samu fényképe felhasználásával rajzolta Hány Gyula.

A TAJ. (A HÁMORI-TÓ.)

A DIÓSGYŐR-HÁMORI VÖLGYBŐL.